

Sfântul Dimitrie al Rostovului

Învățăături și reflecții duhovnicești

Traducere din limba rusă de Denis Chiriac

EDITURA EGYMENITA
2020

Cuprins

Patimile lui Hristos.	5
Aducere aminte cu mulțumire și rugăciune	
Reflecție la Patimile Mântuitorului	12
Închinare Domnului nostru Iisus Hristos	21
Închinare Preasfintei Treimi	25
Cuvânt de învățătură în Săptămâna	27
Înfricoșătoarei Judecăți	
Plângere la Îngroparea lui Hristos	36
Lucrarea minunată a dragostei	42
Greutățile și efectul mântuitor al iubirii	49
Răbdarea	55
Duhul Domnului și duhul lumii	63
Mângâiere în necazuri	70
Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr	82
Alfabet duhovnicesc	88
Fapte plăcute lui Dumnezeu	91
Bucură-te întru Domnul	93
Cuvânt de învățătură în sâmbăta	98
din Săptămâna a Patra a Postului Mare	
Cuvânt de învățătură în	105
Săptămâna a Cincea a Postului Mare	
Împărtășirea cu Sfintele Taine	113
Reflecție la Dumnezeiasca Împărtășanie	115
Reflecția a doua, împotriva deznădejdiei	117
Cuvânt de învățătură în Duminica Floriilor	118

Traducere după originalul

Из творений Святителя Димитрия Ростовского.
Поучения и разсуждения, 1849

Redactor: Pr. Prof. Lupu George-Alexandru

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DIMITRIE AL ROSTOVULUI, sfânt

Învățăături și reflecții duhovnicești / Sfântul Dimitrie al

Rostovului ; trad. din lb. rusă de Denis Chiriac. - Galați :

Egumenița, 2020

ISBN 978-606-550-390-8

I. Chiriac, Denis (trad.)

2

Patimile lui Hristos. Aducere aminte cu mulțumire și rugăciune

O, cât de minunată este venirea Ta, Fiul lui Dumnezeu, Care ai coborât din ceruri! Căutând oaia cea pierdută, pe omul care Ți-a greșit, Ți-ai asumat nenumărate osteneli și ai săvârșit multe călătorii, după care Te-ai dus de bunăvoie la Patimi și la moarte. Meditând la toate acestea, Îți aduc Ție, Răscumpărătorul meu, mulțumire din toată inima.

Pentru Adam, care a greșit în Grădina Raiului, ai fost prins și legat în grădina Ghetsimani Tu, al doilea Adam: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Leagă-mă cu puterea iubirii Tale, astfel încât să doresc mai degrabă să mor decât să întristez prin vreun păcat nerăutatea și iubirea Ta de oameni. Pentru aceasta Te și rog: Doamne Iisuse Hristoase, Care ai fost dus din grădina Ghetsimani peste râul Chedronului, și ai căzut în cale pe pământ, slavă Ție! Cad în rugăciune la picioarele Tale: păzește sufletul meu de orice cădere!

Cel Care ai fost dus de la Ana la Caiafa, primind lovituri peste obraji: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Cel Care înaintea lui Caiafa, arhiereul cel min-

cinos, ai auzit mărturii mincinoase împotriva Ta și le-ai răbdat pe toate în tăcere ca un Miel: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Trimite-mi tăcere și răbdare, atunci când se răscoală împotriva mea dușmanii mei și nu lăsa minciuna să se atingă de buzele mele, Te rog!

Cel ce ai fost împroșcat cu tot felul de batjocuri, Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Acoperă păcatele mele cu iertarea Ta, astfel încât rușinea să nu acopere fața mea, atunci când voi sta înaintea feței Tale, pe care Te rog să mă învrednicești să o văd.

Cel ce ai fost legat ca un om fărădelege, până în noaptea târzie fiind batjocorit, umilit și bătut de multe ori în curtea arhiereului, apoi fiind aruncat în temniță până dimineață: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Când voi pleca din viața aceasta, eliberează sufletul meu de întunericul cel veșnic, Te rog!

Cel ce ai fost dimineață legat de iudei și adus la Pilat din Pont, care nu a găsit în Tine nicio vină: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Așa păzește-mă pe mine în viața aceasta, pentru ca în ceasul morții, vrăjmașul sufletului meu să nu găsească nicio vină în mine, Te rog.

Cel ce ai fost dus de la Pilat la Irod, care voia demult să Te vadă, și îmbrăcat fiind de el în haine luminoase, ai fost dat spre batjocorire: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Ocrotește-mă de batjocura vrăjmașilor mei nevăzuți și îmbracă-mă după moarte în haina nesticăciunii, Te rog.

Batjocorit fiind la Irod, ai fost trimis înapoi la Pilat și pe cale iarăși ai răbdat lovituri și ponegriri:

Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Îndreaptă calea mea după cuvintele poruncilor Tale, Te rog.

Dus fiind de la Pilat, Tu ai fost adus lângă stâlpul alături de care Ți-ai dezbrăcat hainele, apoi, pregătit fiind de Patimi, Te-ai lipit de el și l-ai îmbrățișat cu mâinile Tale nevinovate. Iar neîndurătorii ostași, legându-ți strâns mâinile, Te-au biciuit cu nuiele de spini și cu bice. Dumnezeiescul Tău trup a fost totul numai rană, iar preacinstitul Tău sânge se vărsa șiroaie: Îndelung-răbdătorule, Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! De dragul tuturor acestor Patimi și răni ale Tale fără de preț, iartă păcatele mele și păzește-mă până la sfârșitul meu de sabia vrăjmașului, Te rog.

După atâtea chinuri și suferințe, erai tot acoperit cu sânge ca și cu o haină: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Încălzește răceala inimii mele pentru virtute, cu căldura Duhului Sfânt Care a coborât în chip de foc, Te rog.

Cel ce ai fost bătut cu picioarele și tras de păr: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Să nu lași să fie aruncat în gheenă¹ sufletul meu, ci păzește-l sub acoperământul Tău, Te rog.

Rănit ai fost de ghimpii spinilor și picăturile de sânge se prelingeau pe capul Tău, iar cununa de spini ba era scoasă, ba era apăsată pe preacinstitul Tău cap: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Peste cununa de spini ai fost lovit cu bețele, iar ghimpii

¹ Gheena = (sl. *geena*, Ngr. *γέεννα*) Loc de chinuri veșnice, unde se crede că nimeresc, după moarte, sufletele celor păcătoși, iad. (*n.ed.*)

ascuțiți ți-au pătruns capul până la creier. Iar eu, pătruns fiind de „ghimpii” ascuțiți ai Patimilor Tale, strig către Tine: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție!

Ție, Celui ce șezi de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, iudeii batjocorindu-Te, Ți-au dat în mâna dreaptă trestia de „împărat”: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Cu trestia aceasta netezește, Doamne, mulțimea nenumărată a greșelilor mele, ca să fiu de-a dreapta slavei Tale și să Te proslăvesc în veci.

Cel ce ai primit în cap și în piept nenumărate lovituri, primește și rugăciunea mea, precum ai primit oarecând și rugăciunea vameșului care și-a mărturisit păcatele. Iar eu îmi voi pleca capul în fața Ta și mă voi lovi în piept, zicând: întărește-mă, astfel încât orice lovituri ale sorții să le rabd cu mulțumire și cu încredere în pronia² Ta mântuitoare: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Fă-mă vrednic de slava Ta dumnezeiască, Te rog.

Cu totul fiind rănit, de la picioare până la cap, precum a profețit Prorocul *nu aveai nici chip, nici frumusețe, ca să ne uităm la Tine* (cf. Isaia 53, 2), cu o cunună de spini pe cap, cu totul chinuit și istovit, astfel încât chiar Pilat a rămas uimit de asprimea inumană a iudeilor și le-a spus: „Omul acesta a fost chinuit fără milă și tocmai de aceea este vrednic de milă”. Dar Tu nu ai fost miluit de iudeii care strigau: *Răstignește-L! Răstignește-L!* Iar eu strig către Tine: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție!

² Pronie = (ngr. *prónia*, gr. *prónoia* = providență, prevedere; lat. *providentia*) Se referă la purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de toate creaturile Sale. (n.ed.)

Tu, Cel ce ai scos apă din piatră, ai fost adus la Pilat care stătea în pretoriu³ și acesta Te-a osândit la moarte pe Tine, Cel ce stai pe heruvimi și vei judeca viii și morții: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Fă astfel încât să țin minte mereu moartea și să fiu pregătit întotdeauna să stau la judecata Ta cea dreaptă și înfricoșătoare. Atunci nu mă osândi după faptele mele, ci mântuiește-mă după mila Ta, Te rog.

Când Pilat Te-a osândit la moarte pe Tine, Cel ce ne dăruiești viața și moartea, iudeii Ți-au legat mâinile și, punând Crucea pe umerii Tăi, Te-au dus împreună cu tâlharii să fii răstignit: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Ocrotește-mă de vicleniile vrăjmașului nevăzut, care pregătește diverse ispitiri sufletului meu, ca nu cumva să-mi fie răpite comorile bunătăților veșnice pe care le-ai pregătit celor ce Te iubesc pe Tine, Te rog!

Purtând povara Crucii pe umeri, ai căzut la pământ sub greutatea ei: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Prin puterea Crucii Tale, păzește-mă de cădere, Te rog.

Adus fiind pe dealul Golgotei, Stăpânul tuturor puterilor cerești, Tu Însuți Ți-ai dezbrăcat hainele, agravând rănilor Tale și înnoind durerea lor. Cel ce

³ Pretoriu = (lat. *praetorium*, fr. *prétoire*) Reședința pretorului, sala unde acesta își exercita funcțiile judecătorești, pretorul fiind un magistrat roman cu înalte atribuții judiciare (și care adesea governa o provincie romană, o țară cucerită). Locul dintr-o tabără romană unde era așezat cortul comandantului. În Evul Mediu, în Țara Românească: Sfat domnesc format din sftetnicii apropiați ai domnitorului. Sală de judecată, incinta tribunalului; tribunal. (n.ed.)

ai înnoit firea omenească, Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Curăță-mi rănilor fărădelegilor mele, care s-au deschis în sufletul meu, Te rog.

Venind la Golgota, ostașii au pus pe pământ Crucea ca să Te răstignească, Te-au așezat pe Cruce și au început să-ți prindă în cuie mâinile și picioarele. Astfel s-au împlinit cele profețite de Prorocul David: *Numărat-au toate oasele mele* (Psalmul 21, 19). Și au fost aceste Patimi ale Tale mai chinuitoare decât toate celelalte: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Pentru Patimile Tale dătătoare de viață, vindecă suferințele și chinurile sufletului meu, Te rog.

Cel ce ai avut atâtea suspine dureroase înainte de sfârșitul Tău, vărsând atâtea lacrimi și atâtea sânge în timpul Patimilor Tale, varsă și peste mine milostivirea Ta, Doamne, trimite-mi întristare și lacrimi pentru păcatele mele. Iar cel mai mult, Te rog, spală sufletul meu cu lacrimile și sângele Tău, ca să strig: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție!

Înălțat fiind pe Cruce, într-o goliciune aproape totală, spânzurat fiind pe lemn între doi tâlhari, gustând fierea și oțetul: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Păzește-mă de amărăciunea păcatului, Te rog!

Creatorul sufletului și al trupului meu, Tu ai răbdat suferințe cu tot sufletul și cu toate simțurile Tale: ai suferit cu tot trupul din pricina durerii și a rănilor, ai gustat amărăciunea fierii, ai mirosit duhoarea cadavrelor, ai auzit mărturii mincinoase și batjocuri la adresa Ta, ai văzut lacrimile amare și privirea plină de chinuri a Maicii Domnului, care

stătea lângă Crucea Ta. Aducându-mi aminte de toate acestea, strig către Tine: Doamne Iisuse Hristoase, slavă Ție! Și Te rog: pentru Patimile Tale, iartă-mi toate păcatele sufletești și trupești!

Cel ce ești Izvorul nemuririi, Care ai murit în al nouălea ceas, după moartea mea sălășluiește-mă acolo unde îți înalță doxologii⁴ cele nouă cete îngerești. Cel ce Te-ai adus jertfă pentru întreaga lume, Doamne, primește și de la mine, nevrednicul, jertfa pomenirii preasfintelor Tale Patimi, primește și rugăciunile pe care le aduc pentru noi, păcătoșii, cei ce au stat în fața Crucii Tale dătătoare de viață: Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, iubitul Tău ucenic Ioan Teologul, Maria Magdalena și alții care stăteau de față. Tu ești Adevărul și vrei cu adevărat pentru toți mântuire, și toți trebuie să-Ți aducă cinste și închinare acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

⁴ Doxologie = (ngr. *doxologhía* = slăvire, mărire, imn de slavă, Te deum; din gr. *doxa* = glorie, slavă, *logos* = vorbire) Cântare liturgică, imn de slavă, de laudă și de preamărire a Sfintei Treimi, numit și *Slavoslovie*, *Mărindă* sau *Imn îngeresc* fiindcă amintește de cântarea îngerilor la Nașterea lui Hristos (Luca 2, 14). Doxologia se cântă la Utrenie și la Liturghie, unde este *Doxologia mică*: „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh” și *Doxologia Mare*: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...”. (n.ed.)

Reflecție la Patimile Mântuitorului

Orice fiu adevărat al Bisericii lui Hristos trebuie să mediteze la Patimile de pe Cruce ale Domnului nostru Iisus Hristos, pe care El le-a răbdat pentru noi, fiind nevinovat.

Se știe că, după Cina de Taină, Iisus Hristos, împreună cu ucenicii Săi, Petru, Iacov și Ioan, s-a dus în grădina Ghetsimani și, aplecându-și genunchii, I s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl: *Avva Părinte, toate sunt Ție cu putință. Depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu* (Marcu 14, 36). Așa se ruga Hristos în marea Sa întristare, iar sudoarea de sânge cădea picătură cu picătură pe pământ.

Când Hristos a terminat rugăciunea, se apropia Iuda cu ostașii trimiși, cărora acesta le-a dat următorul semn: *Pe care-l voi săruta, acela este. Și venind îndată și apropiindu-se de El, a zis Lui: Învățătorule! Și L-a sărutat. Iar ei au pus mâna pe El și L-au prins* (Marcu 14, 44-46⁵).

⁵ Iar vânzătorul le dăduse semn, zicând: *Pe care-L voi săruta, Acela este. Prindeți-L și duceți-L cu pază. Și venind îndată și apropiindu-se de El, a zis Lui: Învățătorule! Și L-a sărutat. Iar ei au pus mâna pe El și L-au prins.* (n.ed.)

O, suflet gânditor la Dumnezeu, urmează-L pe Hristos și privește la Patimile Lui!

Mai înainte de toate, Domnul a fost adus legat la Ana, socrul lui Caiafa, care a început să întrebe despre învățătură și ucenici. *Iisus i-a răspuns: Eu am vorbit pe față lumii; [...] De ce mă întrebi pe Mine? Întreabă pe cei ce au auzit ce le-am vorbit* (Ioan 18, 21⁶). Imediat ce a spus Domnul acestea, unul dintre slujitori s-a apropiat și I-a dat o palmă peste obraz: *Așa răspunzi Tu arhiereului? Iisus i-a răspuns: Dacă am vorbit rău, dovedește ce este rău, iar dacă am vorbit bine, de ce mă bați?* (Ioan 18, 22-23).

Prin cuvintele acestea, Hristos parcă ar fi vrut să spună: „O, omule, de ce Îmi provoci o durere atât de crâncenă Mie, Creatorului tău?” Reflectând la acestea, suflet iubitor de Hristos, cu lacrimi amare și cu inimă umilită adu-I Domnului rugăciunea ta!

Dar continuă, suflete gânditor la Dumnezeu, să urmezi mai departe lui Hristos. Iată, El stă legat de stâlp, primește nenumărate lovituri, este însângerat, rănit, dezgolit și batjocorit. Prevăzând aceste Patimi, Profetul Isaia a spus: *Nu avea nici chip, nici frumusețe* (Isaia 53, 2⁷).

⁶ Ioan 18, 20-21: *Iisus i-a răspuns: Eu am vorbit pe față lumii; Eu am învățat întotdeauna în sinagogă și în templu, unde se adună toți iudeii și nimic nu am vorbit în ascuns. De ce Mă întrebi pe Mine? Întreabă pe cei ce au auzit ce le-am vorbit. Iată aceștia știu ce am spus Eu.* (n.ed.)

⁷ *Crescut-a înaintea Lui ca o odraslă, și ca o rădăcină în pământ uscat; nu avea nici chip, nici frumusețe, ca să ne uităm la El, și nici o înfățișare, ca să ne fie drag.* (n.ed.)